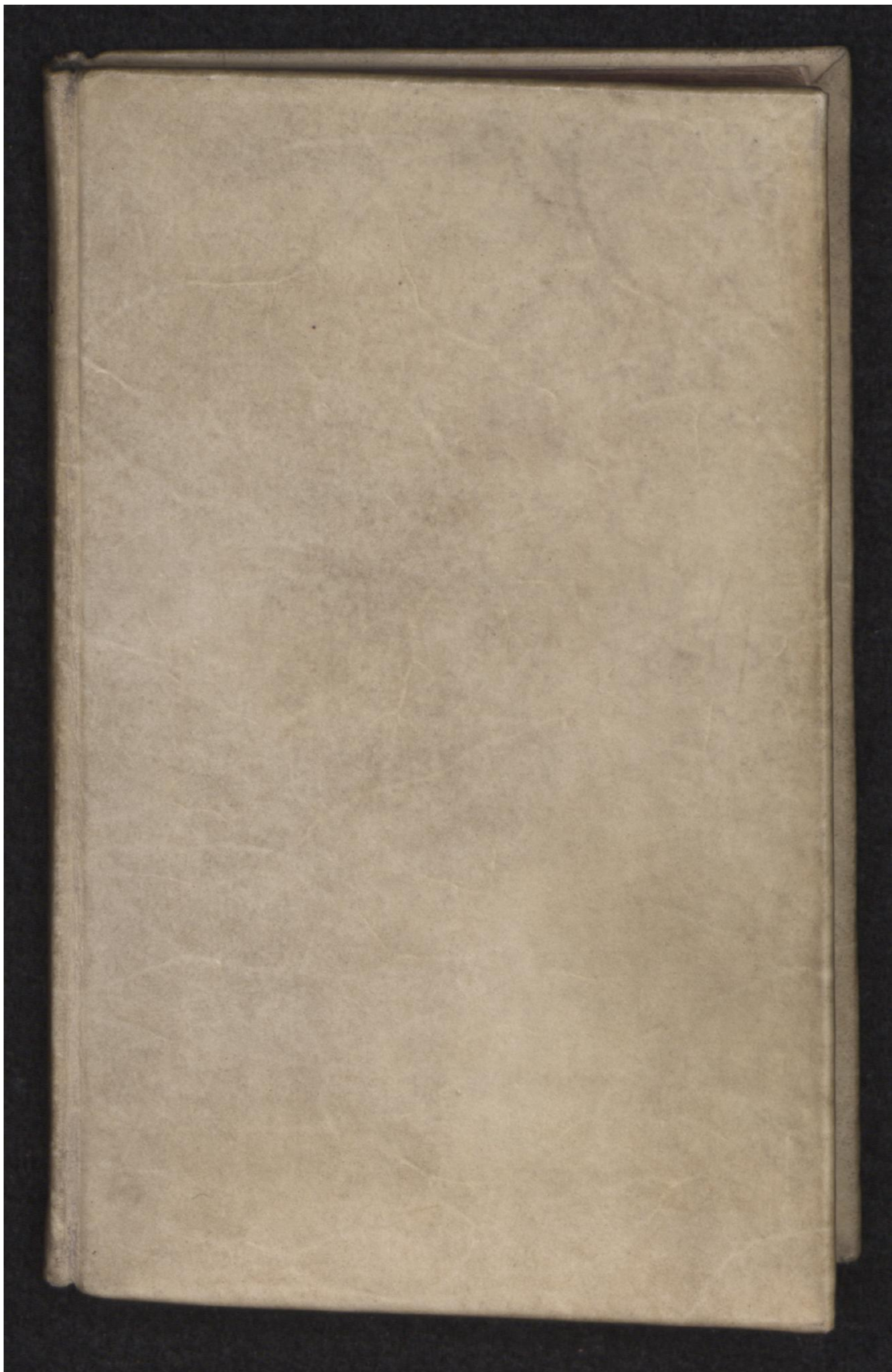
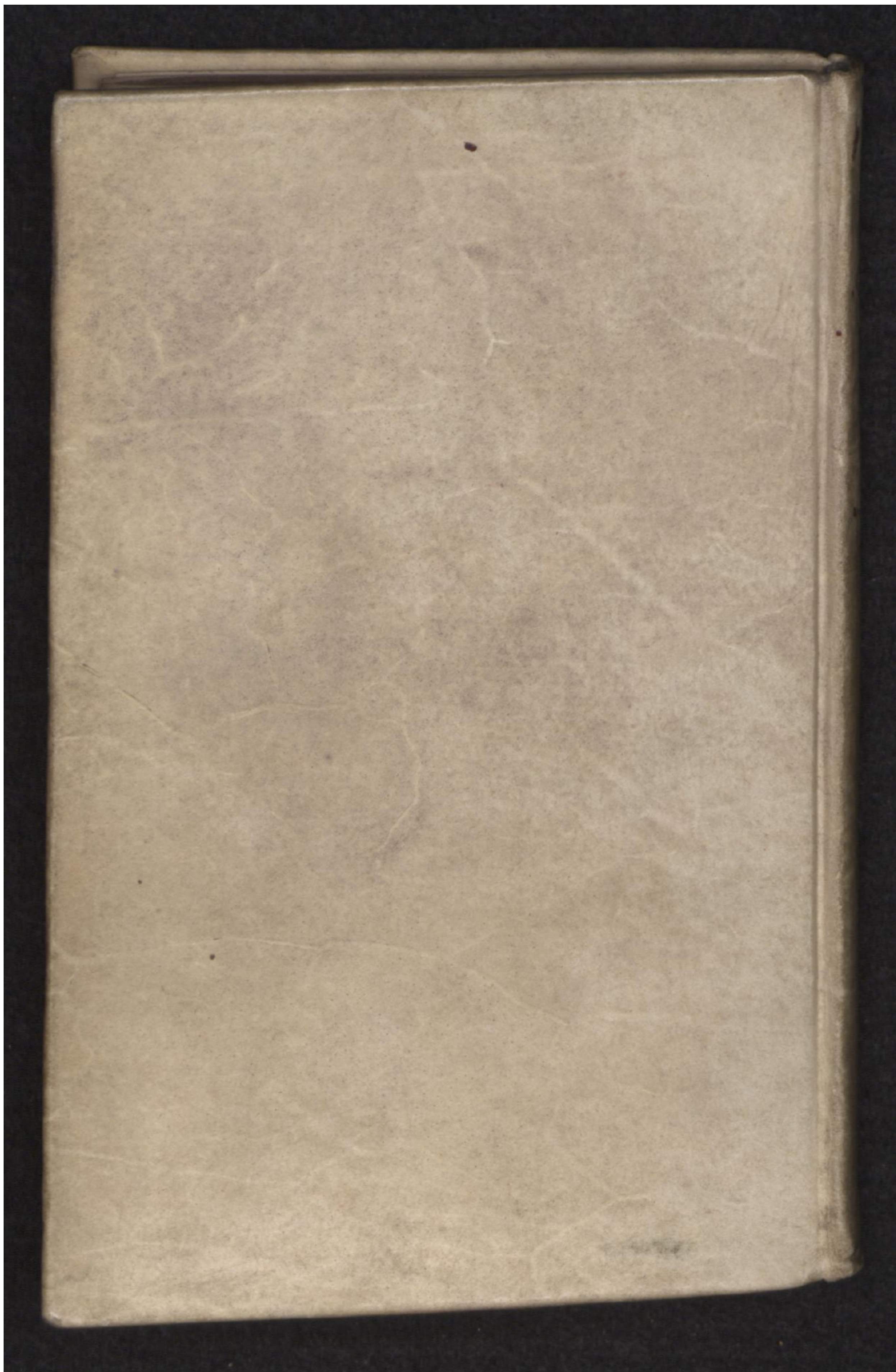

(MK) Kgl. Bibl. ejer typografiske Prøvetryk til denne Bog

A B C

aff

Bibelſke Ordſprock/

det er/

De kortiſte / lettiſke oc
brugeligſte
Sprock
aff
Bibelen
effter A B C.
faar
Børn.

P. H. R.

Pietas ad omnia vtilis.

Erlige oc Velbyrdige/
Gudfryctige oc Dydelige
IOMFRVER/
Iomfrue Elſe/ Iomfrue Anne/
Iomfrue Sophie/ Iomfrue Karine/
Iomfrue Iyite/ Iomfrue Lizebeth/
Iomfrue Margrete/

Alle Erlige oc Velbyrdige Mands
ALBRET FRIISIS
til Harritzkier/
Danmarckis Rigis Raads/
oc Høffuitzmands paa
Riberhuß/
Hans kiære
Døttre/

Ynsker ieg Naade oc Fred/
aff Gud vor HERRE.

KJere Iomfruer/gunſtige gode Venner/ diſſe de kortiſte oc ickun de enfoldigſte Sprock/ aff den hellige Bibel/ vden al Forklaringe/ Men aleniſte ſomſteds met nogle almindelige gode danſke Sprock oc Rhim ſatte derhoß/ ſender ieg nu ſaaledis prentede eder til haande: at Vngdommen/ oc meſt de deilige enfoldige Pigebørn/ kunde vdi deris Scholegong eller oc hiemme/ bruge ſamme liden Sprocksbog/ oc end;aff Eders Exempel/ elſke

Tuct

Tuct oc god Opdragelse / oc vennies til Dyd oc Guds Fryct | Oc helst vdi denne farlige oc sørgelige tid / paa huilcken det staar allenegne meget ynckelig til/ met stor Tuist oc Venighed om Religionen / met Krig oc Blodstyrtning / oc Guds Børns Forfølgelse | Saa oc nu vdi voris Fæderneland (som ellers maatte haffue verit vden denne Sorrig / meget lycksalig) for voris Allernaadigste Herris oc Konnings / oc kieriste Landsens Faders oc offuerste Hoffuedis dødelige Affgong.

Huorfaar ieg oc haffuer set herhoß den korte Fortegnelse / som I vaare begerendis aff mig/ om Hogbemelte voris Allernaadigste Herris oc Kongis Alder oc Leffnet / hans Kon: Ma: salige oc hoglofflige Ihukommelsis Herre Fader / met hueß andet som dertil hører / om det Kongelige Huß oc Slecte / oc Regimentis tid / etc.

Huilcket altsammen baade de Vnge oc Gamle bør at vide oc ihukomme / dermet at skonne paa/ huad faar en ypperlig Guds gaffue/ gode Offrighed monne være | ved huilcke Gud Allermectigste opholder herpaa Jorden / Fred oc god Politie / oc Guds Dyrckelse oc Religion. Sammeledis huad faar en ædle oc dyrebar Guds gaffue oc Klenodie/ disse Lande oc Riger nu haffue mist / formedelst høgstbemelte voris kiere salige Herris oc Konnings Affgang / for voris mangfoldige Synders oc Vtacknemmeligheds skyld.

Oc derfaar at lade oß gaa til Hierte / vdi huad Almindelig Nød oc Fare vor Fædernerige | oc

ge / oc wi alle oc huer ere nu beskickede: Oc diß inderliger at bede oc paakalde Gud / baade for det gantske Kongelige Huß / som er nu saare bedrøffuede / oc mest vor Allernaadigste Droning / at Gud vil trøste oc husuale hende vdi hendis store Hierteſorg oc Enlighed / oc alle hendis Maiestats Elskelige Høybaarne Børn / dennem ved sin Faderlig Godhed oc Forsiun beskerme oc velsigne: Saa oc for voris gantske Fæderne Rigis / oc huer oc allis voris Velfart / at den euige / sandrue oc trofaste Gud / som icke vil forlade sine Faderløse / men effter sin Forsettelse / bliffue hoß oß alle dage / indtil Verdens ende / hand oc naadelig vil tage disse Riger / vdi sin Guddommelig Vern oc Beskytning / Giffue sin Raad / Hielp oc Velsignelse til Regeringen / giffue vor Allernaadigste vdvald Konning oc Herre / vdi hans Fryct oc Naade at maa opuoxe / tiltage oc forfremmis / til sin myndige Aar oc Alder / til hans hellige Naffns Aere / oc disse Riger oc Lande til Fred oc gode / AMEN.

Oc vil hermet haffue Eder samptligen met Eders kiære vnge Broder CHRISTOPHER FRIS / oc Eders kiære Forældre / oc gantske Slect oc Suogerskab / den samme Almectige Gud til Liff oc Siel befalede. Bedendis ydmygeligen / at I tage dette mit faye Arbeide til tacke.

Screffuit vdi Ribel paa den sørgelige dag / den Femte Iunij / paa huilcken voris allerkieriste Herris oc Konnings Liig bleff begraffuen vdi Roskilde Domkircke / ANNO

Deus verax misereatur populi sui.

E. villige altid /

Peder Hegelund.

Til Børnene.

DIsse Ordsprock faa oc smaa/
Huilcke i Børn oc kunde forstaa/
Ere paa ret for Eder fremsette/
At i saa først kunde lære de lette
Met Leeg oc Lyst / i første Opuext/
Oc vennies til de Ord oc Text
Som Gud til oss i Scrifften talde/
Oc strengelig oss det selff befalde/
Derpaa at tencke / grunde oc studere/
Oc for vore Børn at huesse oc polere.
De andre Sprock noget tunge oc suare/
Kunde I diß bedre til sin tid spare.

Mand siger / at lang er Børneminde/
Det skulle I oc vel selffue befinde/
At hues I nu i Barndom nemme/
Kunde I siden ret aldri forglemme.
Huad mand først i it nyt Kar indgiffuer/
Smagen der aff saa lenge bliffuer.
Thi er det best / at lære det Beste/
Oc først det Gode at smage oc freste.
Det Onde skal sig selff vel yde/
Dog Lære oc Affue skal det forbyde.
Hukommelse er Guds edle Gaffue/
Den oc I Børn for alle monne haffue.
Ville I den bruge Gud til ære/
Det skal Eder Fruct i Alderdom bære.
Vil I ickun mercke / som I haffue Nemme/
Eia / huad kunde I meget forfremme.
Christus som Børnene til sig kalder/
Eder styrcke i Visdom / Naade oc Alder.

P. H.

Sir. 33 & 30 Uarckeløsshed lærer meget Ont.
Tucte dit Barn / oc lad det icke gaa
vaarckeløst / at du skalt icke bliffue be-
skemmet der offuer.
* Det kommer intet gaat aff ledige Sede.
Otia dant vitia.

Ioh. 8 Abrahams Børn gøre Abra-
hams gerninger.

Leu. 19 Aere den Gamle/
Oc stat op faar den Graaherdede.
* De Gamle skal mand ære/
De Vnge skal mand lære.

Pro. 3 Aere HERren aff dit Godz.
* Det du sparer faar vor HERRE/
Det faar den du vnder verre.

1 Cor. 15 Aff Guds Naade/er ieg det som
ieg er.

Sir. 12 Aff liden Gnist/vorder offte stor
Ild.

1 Sam. 24 Aff Vgudelige kommer Vdyd.

Alle Menniske ere Løgnere. Ps. 116
Al Verden er fuld aff Falskhed. Sir. 37
Omnis homo mendax.

Alle ting ere muelige hoß Gud. Mar. 10

Alle ting ere hannem muelige som tror. Mar. 9

Alle ting tiene dennem til det beste / som elske Gud. Rom. 8
Bonis omnia in bonum.

Alle Vand løbe til Haffuit / Eccl. 1
Alligevel bliffuer Haffuit icke fuldere.

Alle vore Hoffuithaar ere talde. Mat. 10
☞ Hui sørge wi da wi Guds Vdualde?

Alt det som i ville / at andre skulle gøre eder / det gører I dem. Mat. 7

Alting haffuer sin tid. Eccl. 3

Alle gode Gaffuer ere aff Gud. Iac. 1

Sir. 11 Alting kommer aff Gud.
& 1 Al Visdom er aff Gud HERREN.

Esa. 40 **Alt Kød er Hø.**
1 Pet. 1 Alt Kød er ligesom Græß.
Sir. 18 Alle Menniske ere Jord oc Støff.
Omnis homo fœnum; Spes est tamen altera vitæ.

Sir. 10 **Baade Gud oc Verden hade de Hoffmodige.**

Sir. 10 **Beblande dig icke i fremmede Sager.**

Sir. 41 **Bedre er at dø / end trygle.**
☞ Selffhaffue er god.
☞ Bedre er selff at haffue / end Søster at bede.

2 Sam. 24 **Bedre er at falde i HERRens haand / end at falde i Menniskens**
Sir. 2 haand. Thi hans Miskundhed er stor. Oc hans Barmhiertighed er io saa stor som hand er selff.

Bedre

Bedre er lidet met Ro / end meget met Uro. Eccl. 4

☞ Bedre er lidet met Ro oc Rette/
End meget met Uro / Falsk oc Trette.
Exiguum colito. ....

Bedre To end en. Eccl. 4

Betale icke Ont met Ont. 1 Pet. 3

Blant de Hoffmodige er altid Kiff. Pro. 13

* Vaare wi alle lige Rige /
Da vilde ingen hinanden vige.

Bliff i dit Kald. Sir. 11

Hver bliffue i det Kald / som hand er kaldet vdi. 1 Cor. 7
* Gud vorder den vred
Sit Embed er leed.
☞ Gud veed best huad wi tiene til/
Oc huortil hand oß bruge vil.

Blysel gør stor Yndiste. Sir. 32

* Tuct haffuer Aere / oc Tro haffuer Brød.

Børn gøre Børnegerning. 1 Cor 13
Barndom oc Yngdom ere forfengelige. Eccl. 12

Sir. 7 Bøye dine Børns Halß op aff Vngdommen.

✠ Riiß gør gaat Barn.
✠ Affue føder Aere.
✠ Affue er god / huor den kommer i tide.

Sir. 4 Bruge Tiden.

✠ Tiden er lige lang / men icke lige nyttig.
☞ Naar du god Tid oc Lempe kand haffue/
Da brug den oc / som en Guds gaffue.
Post hæc occasio calua.

Consilium sapiens,
Occasio commoda,
Felix exitus,

Vnius sunt
tria dona
DEI.

1 Tim. 6 Christus er en Konge offuer alle Konger / oc en HERRE offuer alle Herrer.

Heb. 13 Christus Jesus/ i gaar oc i dag/ oc den samme oc saa til euig tid.

Rom. 10 Christus er Lowens Ende.

Com

Compelle intrare, Luc. 14
Nød dem til / at komme her ind.

Crucifige, Crucifige, Luc. 23
Kaarszfeste / kaarszfeste.

Daaren taler om Daarhed. Esa. 32
Stultus stulta loquitur.

Daarens Mund skader sig selff. Pro. 18 & 27
Det som Daaren tagde/ bleff hand regnet Viisz.
☞ En Fuel kender mand paa hendis Sang/
En Paatte oc Klocke paa Liud oc Klang/
En Asen ved øern lange oc lede/
En Geck paa Facter / Ord oc Vrede.

Daatteren er som Moderen. Eze. 16
✠ Daatteren farer gerne i Moderens Serck.
Qualis mater, talis filia.

De ere alle hans Venner / som giffuer gaffuer. Pro. 19
✠ Den er god / der Glutten fylder.

De Forstandige er Visdom let. Pro. 14
✠ Kaanst er let at bære.

De

Mat. 9 De Karske haffue icke Legen behoff / men de Siuge.

Tit. 1 De Rene er alting rent.
Mundis omnia munda.

Sir. 13 De Rige æde de Fattige.
☞ De store Fiske æde de smaa/
Saa mue de vnder / der mindst formaa.

Pro. 14 De Rige haffue mange Venner.
Amici diuitum multi.

Mat. 23 De sige det vel/oc gøre det icke.
Dicunt, & non faciunt.

Ose. 8 De saa Vær / oc skulle høste Storm.

Psal. 126 De som saa met Grad / skulle høste met Glæde.

Pro. 9 De staalne Vand ere søde.
* Naar huer maa / som hand vil/
Saa gør hand som hand er til.
※ Mand skal sig selff ære/ om wi end ene vaare.

De

De Veldige raade effter deris egen vilie. Mich. 7

☞ Saa mange ville være Herrenaffn /
Saa faa der acte Stackarlis gaffn.
Sic volo, ſic iubeo.

De Veldige / ſkulle ſtraffis veldelige. Sap. 6

De Viſe veye deris Ord met en Guldvect. Sir. 21

☧ Tand for Tunge.

De Vgudelige haffue ingen fred. Eſa. 48
Non eſt pax impiis.

Den Ene bære den andens Byrde Gal. 6

Den gantſke Verden ligger i det Onde. 1 Ioh. 5

Den Lade døer i hans Ynſk. Pro. 21

Den Retferdige falder Siu gonge / oc Pro. 24

ge / oc ſtaar op igen.

Rom. 1 Den Retferdige ſkal leffue aff ſin Tro.

Iuſtus ex ſua fide, viuet.

Pro. 14 Den Retuiſe er oc Trøſtig i ſin Død.

Sir. 13 Den Rige gør Wret / oc trader end tilmet.

Den Fattige maa lide / oc tacke dertil.

* Dycke dig / oc lad offuergaa /
Macten vil dog haffue ret paa at ſtaa.

Ioh. 4 Denne ſaar / den anden høſter.

* Den ene pløyer / den anden ſaar /
Den Tredie veed ey huo det faar.

Psal. 41 Den ſom æder mit Brød / hand traader mig met Føderne.

* Din Neſte er dig verſt.

Den

Den som icke er frist / huad veed den? Eccl. 34
☞ Huortil duer wforsøgt?
Quæ nocent, docent.

Den som skal forderffuis / hand bliffuer før hoffmodig. Pro. 16
It hoffmodigt oc stolt Mod / kommer før end Faldet.
☞ Al Offuerdaadighed faar ond Ende.

Den som meget vil lære / maa meget lide. Eccl. 1
☞ At lide oc tie / at lyde oc lære /
Hielper mangt it fattige Barn til Aere.

Den som omgaaß met Vise / hand bliffuer viiß. Pro. 13
☞ Mand nemmer / som mand er hoss.

Denne Verdens Børn ere visere / end Liusens Børn i deris Slect Luc. 16

Den Vgudelige flyer / oc ingen iager hannem / Men den Retferdig Pro. 28

dig er frimodig / som en vng Løue.

Conscientia mille testes.
Iustus confidens vt leo.

Ioh. 8 Den Wskyldige kaste den første Steen.

* Vilde huer kende sig/
Da spottede ingen mig.

Rom. 13 Der er ingen Øffrighed / vden af Gud.

Sir. 25 Der er ingen Sorg/offuer Hiertesorg.

Der er ingen Listighed / offuer Quindelist.
Der er ingen Vrœde / offuer QuindeVrœde.

3 Reg. 8 Der er intet Menniske / som icke synder.

Pro. 21 Der hielper ingen Vißhed / ingen Forstand/ingen Raad mod HErren.

Der som du samler intet i din Vngdom / huad vilt du finde i din Alderdom? Sir. 25

☞ Om Sommeren tenck paa Kuld oc Frøst/
Vdi Vngdom paa din Alderdoms Trøst.

Deris Bug er deris Gud. Phil. 3

Det er altsammen idel Forfen-gelighed. Eccl. 1

OMNIA VANITAS.

Det er bedre at vere Fattig oc Sund / end Rig oc Siug. Sir. 30

Det er forgeffs / at kaste Garn for Fulenis øyen. Pro. 1

* Vaagen mand er ond at vecke/
Gammel Skalck er ond at gecke.

Det er icke gaat / at Mennisken er ene. Gen. 2

Det er nock / at huer dag haffuer Mat. 6

 sin

sin egen Plage.

☞ Vdi dit Kalds Arbeid oc Møye/
Vær trøstig oc glad / oc lad dig nøye.
Bede Gud dig hielpe dit Kaarss at drage/
Oc lad saa huer dag bære sin Plage.

Mat. 12 Det siste bleff verre/end det første.

Act. 9 Det skal bliffue dig suart/at træde imod Braadden.

Mat. 26 Dit Maal forraader dig.

Iacob. 5 Dommeren er for Dørren. Herrens Tilkommelse er ner.

☞ Dommeren er for Dørren tilrede/
De Onde til straff / de Gode til glæde.

Sir. 14 Døden forsømmer sig icke.
Det er den gamle Pact / du skalt dø.

Rom. 6 Døden er Syndsens Sold.

Pro. 23 Dranckere oc Fraadzere forarmis.

Druck

Druckenskab gør en galn Geck end galner. Sir. 32
✠ Druckenskab er Galnskab.

Du kant icke sette al Wret / til Rette. Sir. 7

Du Lade gack til Myren. Pro. 6

Du skalt tage det Onde fra Israel. Deut. 22
Auferes malum de Israel.

Effterladelse stiller stor vlycke. Eccl. 9
✠ Det Træ er bedre der bugner / end der brester.
✠ Gode Ord ere bedre end Guld.

Effter Lader kommer Sorg. Pro. 14
Effter Glæde kommer Bedrøffuelse.
✠ Ny Glæde er fluende met Sorg.
Miscentur tristia lætis.

Effter Storm kommer Solskin. Tob. 13

※ Gud bede wi at bedre skal vorde.
Post nubila Phœbus.

Luc. 10 En Arbeidere er sin Løn værd.

Pro. 17 En Broder befindis i Nød.
※ Før suiger den Sorne / end den baarne.
※ Det er ont Blod/der icke er tyckere end Vand.

Pro. 12 En Daare behager sine Seder vel.

Eccl. 9 En eniste Skalck / forderffuer meget Gaat.

Sir. 9 En From Mand kand hielpe en Stad op.

Pro. 14 En hastig Mand gør daarlig.
※ Harm volder Helued.

Esa. 29 En Hungrig drømmer at hand æder.
En Tørstig drømmer at hand dricker.

* Zu volder halff Drøm.
* So drømmer om Draff/
Oc Kierling om hendis Staff.
Aurigæ somnia currus.

En Kniff huedser den anden / oc en Mand den anden. Pro. 27
* En Mand er ingen Mand.
* Mere mue To end en.

En lad haand gør Arm/ men en flitig haand gør Rig. Pro. 10
* Lad mand er lenge Vsel.

En Nabo er bedre nær hoss / end en Broder langt borte. Pro. 27
* Det er god Ro / at haffue en god Nabo.

En ny Ven / er lige som en ny Vin. Sir. 9
* Gamle { Veye / Venner / Verſe } ere de beſte.

En liden Surdey / gør den gantske Dey sur. 1 Cor. 5

Enfoldighed oc Retferdighed beuare Psal. 25

uare mig.

Ioh. 4 En Prophet gielder intet hiemme.

Eccl. 4 En Tredobbelt Snore / riffuis icke lettelig sønder.

Pro. 14 En Vanuittig troer alting.
☙ Alle ville den Flade daare.

Pro. 21 En Viiß vinder de sterckis Stad.
☙ Kaanst gaar for Styrcke.
Ouid. Fortisq; viri tulit arma disertus.

Rom. 8 Er Gud met oss / huo kand vere imod oss?
Si Deus pro nobis, quis contra nos?

Pro. 28 Naar Landsens Synds skyld / bliffue mange Herreskiffte.
Nouus Rex, noua lex.

Fedrene

Fedrene skulle icke dø for Børne- ne / oc ey Børnene for Fedrene. Deut. 24
Men huer skal dø for sin Synd.

Falsk oc Suig er icke Visdom. Sir. 19
Oc den Vgudeligis Snyfftighed er ingen Klog skab etc.
℞ Falsk / slar sin egen Herre paa hals.
Væ duplici corde. Eccl. 2

Foract icke Alderdommen / thi wi acte ocsaa at bliffue Gamle. Sir. 8
℞ Aelde kommer met megen Wsnelde.
Senectus ipsa morbus est. Ter.

Forbandet vere den / som gør HERrens Gerning falskelig. Ier. 48

Fordømme ingen / før du veedst tilforne Sagen. Forstaa det først oc straff der effter. Sir. 11
Du skalt icke tro falske Røremal / etc. Ex. 23

Forglem icke den Fattige / paa din Gledskabs dag. Sir. 14

Sir. 11 Forlad du dig paa Gud / oc bliff i dit Kald/ Thi det er HErren meget lœt / at gøre den Fattige Rig.

☞ Bede / arbede / oc vare dit Kald /
Din Lycke lad vœre Gud befald.
Ora & labora.

Pro. 27 Forlad icke din Ven / oc din Faders Ven.

Sir. 10 Følge icke dit egit hoffuit / i dit Embede.

* Ene i Raad / ene i Sorge.
* Egen Vilie / eget Helued.

Sir. 5 Følge icke huer Vey.

* Gienſti er tit Seenſti.

Ex. 23 Følge icke met den ſtore Hob / i det ſom Ont er.

Veritas, non ſectæ, ſequenda.

Pro. 15 Før mand kommer til Aere/maa mand lide.

* Huo intet Ont vil lide/
Hand vil intet Gaat bie.

Førſter

Førster skulle haffue Førstelig Tancker / oc bliffue der ved. Esa. 32

Fraadzere soffue Wrolige. Sir. 31

Frycte Gud / oc holt hans Bud. Eccl. 12

Frycter Gud / ærer Kongen. 1 Pet. 2

Frycte HErren / oc ære Prestene. Sir. 7

Fule holde dem til deris Lige. Sir. 27
* Sammen søge Sederlige.
* Lige Børn lege best.

Simile simili gaudet.

Pares cum paribus.

Gaat Arbeide giffuer herlig Løn. Sap. 3
* Gør erlig / oc suar dierffuelig.
* Huor noget gaat gøris / det vel spøris.
Exitus acta probat.

Sir. 8 Gack icke i Rette met Dommeren.

Deut. 17 Exo. 23 Gaffuen forblinder de Vise / oc foruender de Retferdigis Sag.

* Den som haffuer at giffue /
Er ond at driffue.

1 Tim. 6 Gerighed er en Roed til alt Ont.

Sir. 10 Gerningen priser Mesteren.

Artificem commendat opus.

Mar. 12 Giffuer Keyseren det Keyseren hører til / oc Gud det Gud hører til.

Luc. 6 Giffuer / saa skal eder giffuis.

Pro. 24 Gled dig icke aff din Fiendis fald.

* Gud er oss alle mectig.

Rom. 12 Gleder eder met de Glade / oc Greder met de Gredendis.

Nemo aliena diu plorat.

Gods gør mange Venner / men den Fattige bliffuer forladen aff sine Venner. Sir. 19

☞ Den Rige haffuer huermand til Frende/
Den Fattige vil ingen høre eller kende.
Res amicos inuenit.
Pauper vbicꝫ iacet

Gør det / saa skalt du leffue. Luc. 10

Gør dig icke deelactig i fremmede Synder. 1 Tim. 5

Gør dig selff til gode aff dit egit. Sir. 14
Ond Nende / gør aldri gladt Hierte.

Gør din Ven til gode / førend du døer / Oc giff den Fattig aff din Formue. Sir. 14

☞ Vilt du dine Venner eller de Fattige giffue /
Da giff dennem meden du est i liffue.
Naar du bæris vd / oc Arffuinge komme ind/
De sige / du fickst it andet sind / etc.

Gør icke it bedrøffuit Hierte med Sorg. Sir. 4

✠ Mand skal icke hugge i Blodige Saar.

Sir. 33 Gør intet uden Beraad / s[aa] angrer dig det icke / naar det [er] giort.

✠ It gaat Beraad / oc vel betenckte Mod/
Den er i alle Sager god.

Act. 10 Gud anseer icke Personer.

2 Cor. 9 Gud elsker en glad Giffuere.

Sir. 35 Huad som du giffuer / det giff gerne.

Psal. 7 Gud er en Retuiiß Dommere.

Deut. 7 Psal. 62 Gud er en Trofast Gud.

Gud er vor Tillid. Deus spes nostra.

✠ Den vorder vel hiulpen / Gud vil hielpe.

2 Mach. 3 Gud giffuer Seyer.

✠ Hielp Jesus / saa vinde wi.

Psal. 65 Gud kruner Aaret met sit God[e].

✠ Huer dag kommer met sin Føde.

✠ Megen er Mad i Guds Keldere.

Gal. 6 Gud lader sig icke spaatte.

Gud omskiffter tid oc stund. Dan. 2

Gud skal forsee sig det. Gen. 22
Deus prouidebit.

Gudelighed er nyttelig til alting. 1 Tim. 4
Pietas ad omnia vtilis.

Gudelighed met Fornøyelighed er en stor Vinding. 1 Tim. 6

Guds Krafft er mectig i de skrøbelige. 2 Cor. 12
℞ Gud gører mectige ting formedelst de Ringe. Fortis in infirmis Deus est.

Guds Ord er Visdommens Kilde. Sir. 1

Guds Ord bliffuer euindelig. Esa. 40
Verbum Domini manet in æternum.

Pro. 10 **Had gør Trette.**
* Gammel had er altid ny Trette.
Quælibet extinctos iniuria ſuſcitat ign

Pro. 21 **Hemmelige Gaffuer ſtiller Vri den.**
* Mude maa volde/
At Venſkab kand holde.

Ex. 15 **HERREn er den rette Strids mand.**

Thre. 3 **HERREN er min Deel.**
Pſal 119 Pars mea Dominus. Portio mea es Domin

Phil. 4 **HERREN er ner.**

Sir. 10 **HERREN er vnderlig i ſin Gerninger.**

Iob. 1 **HERREN gaff det/
HERREN tog det/
HERrens Naffn vere loffuit.**

Pſa. 100 **HERREN giorde oſ/ oc ick wi ſelffue.**

Iudic. Haffde i icke pløiet med
14. min Kalff da haffde i icke
fundet paa min [illegible] tale
Mange [illegible] Hundhord oc [illegible]
det icke [illegible]

HERREN kender alle Hierter. Act. 1 Iob. 16
Mit Vitne er i Himmelen.
In cœlis testis meus.

HERREN kender sine. 2 Tim. 2
Nouit Dominus qui sint sui.

HERREN leffuer. Psal. 18
Viuit Dominus.

HErren skal see/ oc vdkreffue det. 2 Par. 24
Videat Dominus & iudicet.
Gud skal vere Dommere mellem oss. Gen. 31

HERREN slaar ihiel / oc giff-uer Liff. 1 Reg. 2
HERREN gør saar / oc forbinder. Iob. 5
Hand kauser / oc hans haand læger.

HERREN straffer dem/som hand elsker. Pro. 3

HERRENS Fryct/ er Vis-dommens begyndelse. Psal. 111
Initium sapientiæ timor Domini.

HERRENS Velsignelse/ gør Rig Pro. 10

Benedictio Domini ipsa diuites facit.

Pro. 3 HERRENS Forbandelse er i den Vgudeligis Huss.

Num. 11 HERRENS haand er icke forsteckit.

☞ Gud haffuer mere Vgiffuit / end giffuet.

2 Par. 16 HERRENS Øye seer til
Psal. 138 alle Land.

HERREN er høy / oc seer til det foractelige.

Tob. 4 Hofferdighed er begyndelse til al Forderffuelse.

Sir. 3 Hoffmodighed gør aldri gaat.

Sir. 9 Holt dig til gaat Folck / oc vær glad / dog met Guds Fryct.

Sir. 6 Holt dig venlig met huer mand / men tro neppelig en iblant Tusinde. Fide, sed cui vide.

Holt Maade i alleting. Sir. 33
Ne quid nimis.

Hoss Gud er ingen ting vmuelig. Luc. 1

Huad haffuer du / som du icke haffuer anammet? 1 Cor. 4

Huad som du gør / da betenck Enden / saa gør du aldri ilde. Sir. 7
RESPICE FINEM.

Huad som Gud i Himmelen vil / det skeer. 1 Mach. 3
Vera salus cœlo.

Huad som Hiertet er fult aff / der aff løber Munden offuer. Mat. 12
De ere aff Verden / derfaar tale de om Verden. 1 Ioh. 4 Ex abundantia cordis, os loquitur.

Huad som it Menniske saaer / det skal hand høste. Gal. 6

Iob. 2 Hud for Hud.

Gal. 6 Huer skal bere sin Byrde.
Rom.14 Huer gøre Gud Regenskab for sig selff.
✠ Den er god / faar Gud er god.

1 Cor. 7 Huer haffuer sin egen Gaffue aff Gud / Den ene i saa maade / den anden i saa maade.
✠ Alle Fule bliffue icke Høge.

Luc. 11 Huert Rige / som vorder Wens met sig selff / bliffuer øde / oc it huss falder offuer det andet.

Sir. 13 Huert Diur holder sig til sin Lige.

Luc. 6 Huert Tre kendis paa sin egen Fruct.

Mat. 7 Hui seer du Skeffuen i din Broders Øye / oc acter icke Bielcken i dit egit Øye?

Huile

Huile er god. Gen. 49

Dulce quies.

Huilcken HERREN elsker / den tucter hand. Heb. 12

ꝶ Jo kærere Barn / io skarpere Riiss.

Huo der burger for en anden / hand faar Skade. Pro. 11

ꝶ Borge gør Sorge.

Sponde, præstò noxa est.

Huo der elsker Trette / hand elsker Synd. Pro. 17

Lad aff at trette / saa bliffue mange Synder tilbage.

Huo sig selff ophøyer / hand skal nedtryckis. Mat. 23

Huo sig selff nedtrycker / hand skal ophøyes.

Huo sig lader tycke / at hand staar / den skal see vel til / at hand icke falder. Qui stat, videat ne cadat. 1 Cor. 10

Aut sumus, aut fuimus, aut possumus esse, quod hic est.

Mat. 7 Huo ſom beder / hand faar /
Luc. 11 Huo ſom leder / hand finder /
Huo ſom bancker / hannem ſkal opladis.

Luc. 16 Huo ſom er tro i det mindſte / hand er oc tro i det ſtore.

Huo ſom er wretferdig i det mindſte / hand er oc wretferdig i det ſtore.

Ioh. 3 Huo ſom gør ilde / hand hader Liuſet.

✠ Den ſkiuler ſig / ſom ſkiden er.

2 Theſ. 3 Huo ſom vil icke arbeide / hand ſkal icke ede.

✠ Leg din huile Arm hoſſ din ſuonge Tarm /
Oc bliff paa det ſiſte Vſel oc Arm.

Sir. 3 Huo ſom ſig giffuer gerne i Fare / hand forderffuis der vdi.

✠ Kæmper fulde alle Seyerløſſ.

Qui amat periculum, peribit in illo.

2 Cor. 9 Huo ſom ſparlig ſaaer / hand ſkal

skal oc sparlig høste.
* Huo intet vofuer / hand intet vinder.

Huo som tager Big / hand be- Sir. 13
smitter sig.

Huo som tager Suerdet / hand Mat. 26
skal omkomme met Suerdet.

Huorledis mand vener den Vn- Pro. 22
ge / det lader hand icke aff / naar
hand bliffuer gammel.
* Huad som vng nemmer /
Det gammel ey glemmer.
* Aff Læp bliffuer Hund lederaadig.

Huor ingen Raad er / der fal- Pro. 11
der Folcket. Huor mange Raad-
giffuere ere / der gaar det vel til.

Huor met nogen synder / dermet Sap. 11
bliffuer hand oc plaget.
Per quæ quis peccat, per hæc & punitur.
* Naar mand gør det / mand icke skulde:
Saa hender mand oc det / mand icke vilde.

Mat. 24 Huor som Aadzel er / der forsamlis Ørnene.

Mat. 6 Huor som eders Liggendfe er / der er ocsaa eders Hierte.

Rom. 4 Huor som Lowen icke er / der er oc ingen Offuertredelse.
Lex armata sedet, sed nescit crimen opertum.

Sir. 10 Idag en Konge / i Morgen død.

Sir. 38 I gaar vaar det hoss mig / i dag er det hoss dig.
Mihi heri, hodie tibi.

Gen. 3 I dit Ansictis sued / skalt du ede dit Brød.

2 Tim. 2 I it stort Huss / ere atskillige Kar.

I Kon-

I Kongens ord er Mact. Eccl. 8
* Høyt er Herrebud.
* Herrehaand recker i alle Land.

I skulle icke kaste eders Perler for Suin. Mat. 7
Saaer icke blant Torne. Ier. 4

I skulle tage den Onde aff Israel. Deut. 17

Ingen er god / uden aleniste Gud. Mat. 9

Jorden er allis vor Moder. Sir. 40

Jo høyere du est / io mere skalt du ydmyge dig. Sir. 3
* Jo bedre Blod /
Jo mindre Hoffmod.

It gaat Mod / er it dagelig Gestebud. Pro. 15

It gaat Naffn / bliffuer euindelig. Sir. 42

Mat.7 It gaat Tre ber god Fruct.
It raaket Tre ber ond Fruct.
※ Ond Roed / bær ey god Eble.

Pro. 15 It milt Suar / stiller Vrede.
※ It gaat ord finder en god sted.
※ Blid er beden mand,

Sir. 30 It sunt Liff / er bedre end stort Gods.
※ Sundhed gaar fagr altingest.
Iuu. Orandum est, vt sit mens sana in corpore sano.

1 Cor. 13 Kerlighed fordrager alting.

Pro. 20 Kongens Hierte er i HERrens haand.
☞ Kongens Hierte er i Guds haand/
Helst naar det styris aff Guds Aand.
Oc Mandens Hierte (huor ret tilgaar)
I Hustroens haand vel helffien staar.

Kon-

Kongens Naade er lige som Dug paa Gressit. Pro.19

Kongen som dømmer de Fattige trolige / hans Throne skal bestaa euindelige. Pro.27

Kroget kand icke bliffue ret. Eccl. 1
Du kant icke sette alt Wret til rette. Sir. 7
※ Mand kand icke alt i Skaaler veye.
Omnia curua non possunt corrigi.

Lad en anden loffue dig / oc icke din Mund. Pro.27
※ Egen Roeff stincker.

Lege / hielp dig selff. Luc. 4
Medice, cura teipsum.

Ler først / førend du lerer andre. Sir. 18
Læg dig først selff / førend du læger andre.
Straff dig først selff / førend du straffer andre.

Abdias. Lige som du giorde / saa skal di skee igen.

Sicut fecisti, ita fiet tibi.

Iud. 1 Lige som jeg haffuer giort | saa haffuer Gu betalet mig igen.

Luc. 6 Lige met den Maade som I maa le met / skal mand maale eder igen.

Sir. 10 Lige som Regenten er / saa er o saa hans Embitzmend. Lige som Raadet er / saa ere oc Borgerne.

Qualis Rex, talis grex.

Sir. 20 Løgn er it skammeligt Lyde paa it Menniske.

Mentiri turpe est.

1 Reg. 15 Lydelse er bedre end Offer.

Melior est obedientia, quam victima.

Mand

Mand kender Treet paa Fru- Mat. 12
cten.

Mand kender en Mand paa talē. Sir. 27
* Det gaar saaden mand til Dør / som inden er.

Mand predicker vel meget / men Esa. 42
de holde det icke.
Mand sige dem nock / men de
ville icke høre det.
* Mange er Ordsens Hørere/
Saa faa ere Ordsens Gørere/
Men det er icke aff vor HERRE/
At vide det bedre / oc gøre det verre.

Mand skal mere lyde Gud / end Act. 5
Mennisken.

Mangen er Arm hoss sit store Pro. 13
Gods/ oc mange ere Rige hoss sin
Armod.
* Huo sig lader nøye / er riig.
Viuitur exiguo melius.

Mangen kommer til stor Uly- Pro. 26
cke ved sin egen Mund.

Sir. 29 Mangen køber sig en Fiende m
sine egne Pendinge.
℟ Mangen laaner sin Ven/oc kreffuer sin wue

1 Cor. 19. Mange løbe paa Baanen/ m
en faar Klenodet.

Mat. 20 Mange som ere de første/ bliff
Mar. 10 de siste/ oc de siste/ skulle bliffue
første.

Mat. 22 Mange ere kallede/ men faa e
vdualde.

Sir. 35 Meget Fraadzeri gør Siugdo

Psal. 144 Menniskene er lige som intet.
Psal. 103 Wi ere Støff.
Puluis & vmbra sumus.

1 Reg. 16 Menniskene seer det som for Øye
er/ Men HErren seer Hiertet.

M

Menniſken veed icke ſin tid. Eccl. 9

Met Raad ſkal mand føre Krig. Pro. 24

Mine Venner ere mine Beſpaat- Iob. 16
tere / men mit Øye greder Taare
til Gud.

Derident me amici mei:

ad Deum ſtillat oculus meus.

Naar Daarer ophøyes / da Pro. 8
bliffue de dog til ſkamme.
☞ Mangen ophøyes til ſtørre Fald/
Thi frycte du Gud / oc vare dit Kald.

Naar it Menniſke er i Ære / oc Pſal. 49
haffuer ingen Forſtand / ſaa far
hand bort ligeſom Fæ.
Det ſkulle vere ſtercke Been / der gode dage
ſkulle drage.

Naar en Blind leder den anden/ Mat. 15

da falde de baade i Graffuen.
Cœcus cœcum ducit.

Sir. 14 Nogle dø / nogle fødis.

Iob. 1 Nøgen kom ieg aff min Moders Liff / Nøgen skal ieg fare bort igen.
Nudus vt in terram veni, sic nudus abibo.

Sir. 8 Obenbare icke dit Hierte for huer mand.

Rom. 12 Offueruint det Onde met Gaat.
Vince in bono malum.

1 Cor. 15 Ond Snack forderffuer gode Seder.

Pro. 20 Ont / Ont / siger mand / naar mand det haffuer / Men naar det er borte / saa roser mand det da.
✱ Sielden er skiffte bedre.

Ødeleggere skulle ødeleggis. Esa. 33

Øxen ligger allerede hoss Roden aff Treerne. Luc. 3

Øye for Øye / Tand for Tand. Mat. 5

Øyenskalckens haab / skal for-abis. Iob. 8
Spes Hypocritæ peribit.

Paa deris Fruct skulle i kende dem. Mat. 7

Penning oc Godz gøre Frimodighed / men meget mere HErrens Frycht. Sir. 41

Pilatus toede sine Hender i Vand / wskyldig vilde hand vere.
Jeg er wskyldig i denne Retferdigis Blod / se I til. Mat. 27

1 Thes. 5 Prøffuer alting / oc beholder det beste.

Et mala sunt vicina bonis.

3 Reg. 11 Quinder bøyede Solomons Hierte.

Ioh. 2 Quinde / huad haffuer ieg met dig at gøre? Min Time er icke end nu kommen.

Pro. 12 En flitig Quinde er hendis Husbondis Krune.

Pro. 14 Ved vise Quinder bygges huset.

Sir. 26 En dydelig Quinde / er en edel Gaffue / oc hun bliffuer hannem giffuet / som fryct er Gud.

Der er intet lysteliger til paa Jorden / end en tuctig Quinde / oc der er intet kosteligere / end en kysk Quinde.

Felix cui obtigerit pia, casta, industria coniux.

Ret maa dog bliffue Ret. Psal. 94
Tandem bona causa triumphat.

Rige oc Arme mue vere ib-lant huer andre / HERREN giorde dem allesammen. Pro. 22

Rigdom er vel god / naar hand brugis vden Synd. Sir. 13

Ringe Klogskab met Guds fryct er bedre end stor Klogskab met Guds Foractelse. Sir. 19
Confide rectè agens.

Rose dig icke aff den dag i Morgen er / Thi du veedst icke huad der kand skee i dag. Pro. 27
※ Rose icke Dagen / før Afftenen kommer.
Nescis quid serus vesper vehat.

Rose ingen før hans Endeligt kommer. Sir. 11
※ Wi saa alle voris Første / oc ingen voris Siste.

Pro. 22 Røctet er kosteligere end stor Rigdom.

¶ Ord gaar faar en Mand.

Integritate fides alitur.

Virtutis fortuna comes.

Virtutis bona fama comes.

Sir. 41 Esræ. 3 Sandhed bliffuer euindelig.

Super omnia vincit veritas.

Sir. 32 Sangen pryder Gestebud.

1 Mach. 3 Seyer kommer aff Himmelen.

¶ Naar Suerdet er draget / da er Seyer i Himmelen.

Sir. 20 Skenck oc Gaffue forblinde de Vise / oc ligger dem it Bitzel i munden / at de kunde icke straffe.

Sir. 11 Sla dig icke i mange honde Handel.

Slid

Slid din Tid. Sir. 2

Perfer & obdura.

Sorg dreber mange Folck. Pro. 30

✱ Sorg er Siugdom nock.

Søg altid Raad hoſſ de Viſe. Tob. 4

Spaatte icke den Bedrøffuede. Sir. 7

Straff oc Lerdom ſkal mand bruge i tide. Sir. 22

✱ Huo Affueløſſ leffuer / hand Aereløſſ dør.
Vſq; adeo à teneris aſſueſcere multum eſt. Virg.

Stride icke mod Strømmen. Sir. 4

Store Folck feile oc. Pſa. 62

Stor Vrede gør Skade. Pro. 19

Suar ick Daaren / effter hans Daarlighed. Pro. 26

Sir. 33 Suenden bør sit	Brød			Foder.
	Straff	Ligesom it Asen		Suøbe.
	Arbeyde			Byrde.

✠ Den Lade skal mand altid driffue.

Ioh. 13 **Suenden er icke større/ end hans HERRE.**

Sir. 30 **Sundhed gaar for Altingist.**

Pro. 13 **Synderens Gods skal sparis til de Retuise.**

Eccl. 2 Synderen samler oc drager tilhobe/ oc det skal dog giffuis den/ som Gud behager.

✠ Penning er icke Herre vaanden.

✠ Mennisken acter/ oc Gud skiffter.

✳ En bygger/ en anden boer/
En saaer/ en anden faar.

✠ Der sider tit it Rigt Barn/ paa en fattig Ronnis Skød.

DEVS DAT CVI VVLT.

Ma. 7 **Tag først Bielcken aff dit Øye/ etc.**

Tag

Tag vare paa dine Faar. Pro. 27

☞ Vare paa det / dig er befald /
Oc grib ey i en andens Kald.

Tenck paa Enden / oc lad Fiendskab fare. Sir. 28

Tenck paa mig / naar det gaar dig vel. Gen. 40

☞ Stiger Lycken vorder god /
Saa sancker mand Mod /
Trappen foracter sin egen Rod /
Oc mangen sit eget Roo oc Blod.

Tenck paa mig / naar du kommer i dit Rige. Luc. 23

Tøffue icke met din Poenitentz. Sir. 18

Trette icke met en { Veldig. / Rig / eller / Ordgydere. } Sir. 8

* Det er Ont at gabe imod Ovensmunden.
* Det er icke skam / at den mindre viger den større.

Sir. 12 **Tro aldri din Fiende.**
Thi at lige som Jern stedze rustis igen / saa forlader hand icke sin Vanartighed.
Malè creditur hosti.

Sir. 19 **Tro icke alt det som du hører.**

Iac. 3 **Tungen er en liden Lem / oc kommer stor ting affsted.**
☞ Tungen mue wi vel met alle/
Det beste oc verste paa Mennisken kalle.

Psal. 82 **Tyranner gaa til grunde.**
Nulla Tyrannorum vis diuturna fuit.

Esa. 5 **Ve dem som kalde Ont gaat / oc Gaat ont.**

Eccl. 4 **Ve den som er alene.**
Væ soli. Tristis eris, si solus eris.

Ver glad / dog met Guds Fryct. Sir. 9

Ver icke Borgen/offuer din Formue. Sir. 8

✠ Bedre er at haffue den formere Vrede / end den seyermere Skade.

Ver icke Hoffmodig / men Frycte dig. Rom. 11

Noli altum ſapere : ſed time.

Ver ſnar til at høre/ oc langſom til at tale / oc langſom til Vrede. Iac. 1

✠ Høre meget / tale lidet.

Verer ſnilde ſom HugOrme / oc vden Falſkhed / ligeſom Duer. Mat. 10

Prudens ſimplicitas.

Vdi Stilhed oc Haab bliffue i ſtercke. Eſa. 30

In ſilentio & ſpe.

Ved Viſdommen regere Kongerne/oc RaadsHerrene ſkicke Ret. Pro. 8

Sir. 34 Vel den / som fryeter HErren.

Pietas tutissima virtus.

Sir. 26 Vel den / som haffuer en dydelig Quinde / thi hand leffuer der aff end engong saa lenge.

Sir. 25 Vel den/ som haffuer en Trofast Ven.

Iac. 4 Verdens Venskab er Guds Fiendskab.

1 Cor. 3. Verdens Visdom er Daarlighed hoss Gud.

Psal. 104 Vin gleder Menniskens Hierte.

Sir. 41 Vin oc Strengeleeg glede Hiertet.

☞ Tacke du Gud for en glad Stunde/
Sorg kommer saa mangelunde.

Sir. 19 Vin oc Quinder forbistre de Vise.

Visdom er io bedre end Styrcke. Eccl. 9
☞ Guds Fryct / Visdom / Dyd oc Aere/
Monne den beste Rigdom vere.

Visdom er god met Arffuegods. Eccl 7

Visdom følger effter Vindskibelighed. Eccl. 10

Visdoms Begyndelse/er HERRENS Fryct. Pro. 9

Vlff kommer i Faare Kleder. Mat. 7
Foris ouis, intus lupus.

Vold gaar offuer Retten. Heb. 1
☞ Nu ligger Lou i Spindsstags ende.
☞ Macten gaar faar Raansten.

Vrede er en rasende ting. Pro 27
Ira furor breuis est. Hor.

Pro.28 Wfortient Bande ramme ick
paa nogen.

Esa.57 Vgudelige haffue ingen Fred.

Iac. 3 Wi haffue alle Brøst mangfol
dige.
✱ Der er store Lyder / hoss stor Dyder.
In multis labimur omnes.

Heb. 13 Wi haffue her ingen bliffuendis
Stad.

Act.23 Wi kunde icke stride imod Gud.
✱ Gud er oss alle mectig.

Act.17 Wi leffue / røris / oc ere i han
nem.

Act.14 Wi skulle gaa i Guds Rige/me
megen Bedrøffuelse.
☞ Met mange Bedrøffuelse store oc smaa /
Bør oss i Himmerig ind at gaa.
Sic itur ad astra.

Wre

Wretferdigt Gods hielper intet. Pro. 10

* Det mand met Synden faar/
Det met Sorgen gaar.
☞ Wretferdige Bade / er lige ved Skade.
* En wretfangen Penning / drager bort andre Ti.

Wretferdighed ødelegger alle Land. Sap. 6

* Lige oc Ret / haffuer Gud skabt.
* Aff Falsk oc Suig / vorder mand ey rig.
Cernit Deus omnia vindex.

Ydmyger eder vnder Guds veldig haand. 1 Pet. 5
Cede Deo.

Zidon maa vel forferdis / naar Tyrus forstyris. Esa. 23
Tunc tua res agitur, paries cum proximus ardet. Hor.

FRIDE

NON EST POTESTAS
NISI A DEO.
Rom. 13

Al Øffrighed er aff Gud alene/

Thi skal oc al Øffrighed selff Gud tiene:
Oc nest Gud / skal mand Øffrighed lyde/
Oc tacke io Gud / wi Fred maa nyde.

Fortegnelse paa Danmarckis oc

Norgis siste oc nuffremfarne Konger / indtil
vor Tid / som ere aff Konning CHRISTIANI den I Affkomme /
aff den Oldenborgs Slecte
oc Stamme.

CHRISTIANVS I. ANNO
den Første Konge aff den Slecte.

Christian Greffue i Oldenborg oc Delmenherst / blieff vduald (effter Konning Christopher, som kom aff Beiern / oc haffde regered vdi IX aar) til Danmarckis Konning. 1447

Vndsatte oc befriede hand Konning Erick, som kom aff Pomeren, oc vaar da vdfaren aff Danmarck, oc haffde Gulland, oc vaar det belagt aff Konning Karl Knudssøn aff Sverig. 1449
Samme Aar giorde Konning Christian sit Bryllup met Konning Christophers efterlatte Dronning, Dronning Dorothea, som vaar Margreffue Hansis daatter aff Brandenborg.
Bleff hand anammet til Konning vdi Norge, oc krunet vdi Trundhiem S. Olai dag. 1450
Føddis hans Søn Iohannes, paa den 2 dag Februarii. Men hans første Søn Olaus 1455
døde vng. Oc da vaar tilforne mere end vdi 70 Aar icke nogen Kongesøn fød i Danmarck.
Bleff hand oc vduald til Sverigs Konning effter at Karl Knudssøn vaar forjaget 1457
Samme Aar bleff hans daatter Margareta fød, som siden fick Konning Iacob vdi Skotland.
Foer hand til Rom vdi Paffue Sixti den IIII 1474
tid, oc vederfors hannem stor Ære paa samme Reise, oc Keiser Friderich den IIII gaff hannem Rettighed til Ditmarsken.
Giorde hand sin Søns, Konning Hansis Bryllup met Frøken Christine, Churførste Ernsts daatter aff Sachssen, den 6 Septembris.
Stiffter hand først Københaffns Vniuersitet, oc forscreff Lærdemend der til fra Coln 1478
Døde hand paa Københaffns Slaat, den 1479
Maii 1481

Regerede hand vdi XXXIIII Aar.

IOHAN

IOHANNES.

Den Anden Konge aff den Slecte.

Konning HANS kom til Regimentet vdi hans Alders XXVI Aar/ effter hans Herre-fader / ſom døde. 1481

Føddis hans Søn Chriſtiern ſamme Aar / den 2 dag Iulii.

Bleff Konning Hans krunet derefftet vdi Københaffn paa Pintzedag. 1483

Oc ſiden ſamme Aar til Trundhiem vdi Norge.

Hans Moder Dronning Dorothea drog til Rom. 1488

Drog hand til Suerig / oc vant den / oc bleff krunet vdi Stockholm 1497

Giorde hand det Tog vdi Ditmarſken met Hertug Friderich hans Broder / oc tabte Slac-tingen/ der vdi bleffue aff Adelen 360 deris gode Mend / foruden den menige Hob. 1500

Falt Suerig fra hannem igen 150

Holt hand Feide til Søs met de Frantzoſer Engelske / Skotter oc Siøſtederne.

Giorde hand atſkillige mødſommelige Tog ind vdi Suerig / oc beſynderligen at vdſætte hans Dronning igen / ſom vaar anholden vdi Vadſten Kloſter. 150

Døde hand vdi Aalborg den 20 dag Februarii vdi hans Alders LVIII Aar 15

Regerede hand vdi XXXII Aar.

CHRI-

CHRISTIERNVS II

Den Tredie Konge aff den Slecte.

CHRISTIERN bleff Konning effter hans Fader / vdi hans Alders XXXII Aar 1513

Bleff hand krunet vdi Københaffn / 1514

Samme Aar vaar hans Bryllup met Isabella (som wi kalde Elizabeth) Konning Philippi daatter aff Hispanien / Keiser Caroli V oc Ferdinandi Søster

Vant hand Suerig / oc bleff indtagen vdi Stockholm / oc giorde der Rigens oc Stadsens Raad it wlystigt Gestebud / den V dag Nouembris 1520

Paa Tredie Aar derefter vdi ForAaret / rømte hand aff Danmarcks Rige / oc gick til skibs / met sin Dronning oc Børn vdi Københaffn / den 13 dag Aprilis 1523

Regerede hand vdi X Aar.
Vaar hand Landsflyctig vdi IX Aar.
Anholden oc Fangen vdi XXVII Aar.
Thi vdi det Aar 1532 bleff hand Fangen / Oc døde hand paa Kallundborg den 25 Ianuarii, Anno 1559 lige paa den 24 dag effter Konning Christiani den III hans Død / vdi hans Alders LXXVIII Aar.

FRIDERICVS I.

Den Fierde Konge aff samme Slecte.

FRIDERICH / Hertug vdi Holsten / Konning Christiani I Søn oc Konning Christierni II Farbroder / bleff strax vdvald til Konning oc beleyrede Københaffn samme Aar 1523

Opgaffuis Københaffn for hannem / oc bleff hand krunet der sammested den 7 Augusti 1524

Vnder hannem begyntis den rene Lære aff Guds ord / paa nogre faa steder at prædickis her vdi Riget.

Bleff Konning Christiern den II indførd fra Norge fra hans Skibs flode til Københaffn oc siden anholden al hans Liffstid 1532

Neste Aar dereffter døde Konning Friderich paa Gottrop / paa Skertorsdag 1533

Vaar hand Konning vdi X Aar.

CHRISTIANVS III.

Den Femte Konge aff samme Slecte.

CHRistian den 3 Konning Friderichs den I Søn / bleff fød den 12 Augusti, 1503

Beleyrede hand Lybke / som haffde ladet deris Folck indfalde vdi Holsten. 1534

Bleff

Bleff derfra kaldet til Riget / oc vdualð til Konning.

Samme Aar bleff Aalborg stormet oc ind-tagen / som skede otte dage for Jul. Oc Skipper Clemend som haffde reisd Bønderne / bleff greben / oc bleff sat paa hans Hoffuet en Blikrone / førend hand bleff halßhuggen oc si-den lagt paa Fire Steyler for Wiborg.

Beleyrede Konning Christian Københaffn / den 29 dag Iulii / 1535

Holt hand Slacting met Greffue Christophers folck aff Oldenborg / for Asnes vdi Fyen / paa Oxenbierg / den XI dag Iunii / oc beholt Marcken / Da bleffue oc To Greffuer slagne / den ene aff Teckelnborg / den anden aff Höya vdi Westphalen.

Indtog hand Københaffn / effter Aars oc dags Bestoldning / den 29 dag Iulii 1536

Oc beuiiste sig vdi samme Seyeruinding / icke som en Fiende / Men som en Fader.

Αμνηsiæ.

Beskickede hand strax Fred oc Rolighed / oc handtheffde den rene Lære oc Religion / som Gud ved D. Morten Luther haffde ladet frem-komme til Liuset igen / Oc met synderlig stilhed oc snildhed affsatte hand de mectige Herre-Bisper / Oc giorde en euige affkald sag imellem alle Stater vdi Riget / oc oprettede en endelig Fordragt oc Forligelßmaal / effter languarige Feide oc Oprørske handel. Dette skede paa al-mindelige Herredage vdi Københaffn / met alle

Vndersaattenis Beuilning oc Sambyrd / 1536
Det hand saaledis haffue beuijst sine Kongelige Dyder / Guds Fryct / Forstand / oc Mandelighed / bleff hand kruneet vdi Københaffn / paa hans Fødzels dag / som vaar den XII dag Augusti / Saa hand paa samme dag vaar lige XXXIIII Aar gammel / 1537
Strax derefftter lod hans Ko: Ma: Kircke Ordinantzen sammenscriffue / oc vdgaa først paa Latine / den anden dag Septembris. Paa huilcken samme dag de første Siw Euangeliske Superintendenter bleffue ordinerede / vdi hans Ko: Ma: egen Aasiun oc Neruerelse vdi Københaffn / aff Doctor Iohanne Pomerano / Som tøffuet vdi Københaffns Høyschole / ved de Fem Aar.
Samme Aar bleff oc Munckene giffuen Forloff / at vandre oc forsee sig huort de vilde / vden huilcke som vilde omuendis / oc tiene vdi Kircker oc Scholer.
Bleff Hospitaler oc Scholer vel bestickede oc forsørgede.
Vaar hans Ko: Ma: selff vddragen til Brunswig / at handle oc gøre Forbund / met de Protesterende Førster / Churførst Hans Friderich / Landgreffuen / oc andre / paa Religionens vegne / vdi Martzmonet 1538
Paa Herredage vdi Ottensee bleff Ordinantzen offuerseet oc beseglet / oc vdgick paa Danske. 1539
Saa oc samme Aar ophalp oc rigeligen forbedret hans Ko: Ma: Københaffns Vniuersitet.
Derefftter skede en Forbedring oc Forklaring

ning til Ordinantzen met 26 Artikle / som bleffue giorde vdi Ribe 1542

Funderet hans Ko: Ma: det almindelig Hospital vdi Ribe. 1543

Loed hans Ko: Ma: sin Søn Friderich / hylde vdi Norge 1548

Oc samme Aar gaff hand Hertug Augustus aff Meissen sin Daatter / Frewken Anna / oc gjorde deris Bryllupe vdi ~~Københaffn~~ Torgaw.

Loed hans Ko: Ma: Bibelen vdsette oc ved Prenten vdgaa paa Danske met flijt oc stor Bekostning / oc bleff fuldend aff de Høylerde vdi Københaffn. 1550

Loed hans Ko: Ma: den siste Recess vdgaa 1558

Døde hans Ko: Ma: allerchristeligst oc frimodeligst vdi Guds sande Paakaldelse / paa Nyt Aarsdag paa Koldinghuss 1559

Piissimus Rex piissimè & placidissimè obiit, exemplum pii Principis in vita & in morte, Climacterico octauo,
ANNO
Pietas ad omnia vtilis.

Vdi hans Alders LVI Aar
Vdi hans Regimentis XXIIII Aar

FRIDERICVS II.

Den Siette Konge aff samme Slecte.

FRIDERICH den Anden / Høgmelte Konning Christiani den III Søn / Føddis paa Haderslefhuss / den første dag Iulii / den samme tid som hans Herre Fader lo faar Lybke / 1534

Bleff hand vduald oc hyldet til Konge vdi hans Ottende Aar. 1542

Daniæ vt electus Rex, ô Friderice, vocaris,
Non anni plures octo fuere tibi.

Bleff dereffter hyldet vdi Norge 1548

Nogle Aar før hans Herre Fader døde / holt hand Hoff oc Regiment vdi Skaane.

Vaar hand vddragen til landt Meissen til Churførsten Augustus hans Suoger / oc met hannem vaar hand ocsaa til den Rigss dag til Francfurt til Ferdinandi Kruning / der hand bleff vduald til Romerske Keiser / den XIIII dag Martii / Effter at hans Broder Carolus V. 1558 haffde ved sin Scriffuelse oc Fuldmectige affsagt sig met Keiserdomet / oc giffuen sig til Rolighed vdi Hispanien.

Døde hans Herre Fader paa Nyt Aarssdag. 1559.

Samme Aar om Sommeren vdi Iunio maanet / vant hand met hans Herre Farbrødre / Hertug Hans oc Hertug Adolph Ditmarsken / Oc beviste sig vdi samme Seyeruinding saare mildelig mod dennem. De 48 Forstandere vdi Landet / gaffue sig den 13 Iunii.

Bleff hans Ko: Ma: krunet strax dereffter vdi Københaffn / vdi Churførste Augusti oc

mange

mange andre Herrers nerværelse / den XX dag Augusti vdi hans Alders XXV Aar.

Hans Ko: Ma: selff fulde sin Søster Frewken Dorotheam vd til Landt Lüneborg til Hertug VVilhelm, Oc stod deris Bryllup til Zell / paa den XXX dag Octobris / 1561

Fire Aar effter Ditmarsk vaar vunden / begyntis den Feide met de Suenske / imod Kong Erick den 14 / oc Feidebreffuene vdginge den siste dag Iulii 1563

Oc varede paa det Ottende Aar / Thi den Fredsforhandling oc endelig Fordrag / imellem Danmarck oc Suerig / skede vdi Stettin i Pomeren / sist vdi det Aar 1570

Oc bleff publicert oc forkyndet / met almindelige Tacksigelse til Gud / den 28 Ianuarii / Anno 1571.

Stifftet hans Ko: Ma: fett Godz oc Rente til 100 Studenters Vnderholdning vdi Københaffns Vniuersitet / saa oc visse Stipendia til at holde nogle Personer met / vden Lands. 1569

Gaff hans Kongelig Maiestat naadigste / ny Fundatz oc Forbedring paa Københaffns Vniuersitet Saa oc Confirmatz oc Stadfestelse paa alle Capitler vdi Danmarck oc Norge / met deris Priuilegier / Friheder oc Statuter / etc. 1571

Gick hans Ko: Ma: befalning vd den 16 Iunii / om Møntens Forandring oc Omsettelse / 1572 Saa at huer 2 schillink skulde regnis oc holdis for 1 schillink / oc huer Marckstycke for 8 schillink etc. oc saa vere lignede oc komme offuer ens met Stedernis mønte / Faar merckelige Aarsage skyld.

Giorde hans Ko: Ma: sit Bryllupppe samme Aar met Frewken SOPHIA aff Mechelnborg / vdi Københaffn den XX dag Iulii. 1572

Iblant andre hans Ko: Ma: herlige Bygninge / lod hans Ko: Ma: Croneborg meget statlig bygge paa det ny / en mectig Befestning oc Prydelse for Danmarcks Rige / ved det Aar/ oc derefftter 1574

Effter lang oc mødsommelig Forhandling om Sønder Jutlands eller Slesvigs Førstendoms Forleninge / gaff Gud Naaden til / at megen Venighed oc Wlyst bleff faarekommen oc nedlagt / Saa at de Herrer aff Holsten / Hertug Hans / oc Hertug Adolph / hans Ko: Ma: Farbrødre / oc Hertug Hans den Yngre / hans Naadis Broder / annammede aff hans Kongelige Maiestat samme Slesvigske Førstendoms oc Femerenlands Leen / met stor Venlighed / Glædskab oc Herlighed / vdi Otensee / den III dag Maii, 1580

Som da tilforne icke haffde veret forlent vdi 140 Aar / siden Konning Christophers tid / som derme forlente Hertug Adolph aff Holsten Anno 1440 paa Cantate Sondag / Som Holster Krønicke formelder / Oc nu bleff igen forlent paa tredie dag effter Cantate Søndag.

Loed hans Ko: Ma: Soerkloster stiffte / til en fri Kongelige Schole / for ædle oc wædle Personer. 1586

Hans Ko: Ma: afferdiget vdi Februario 1586

Legater til Henricum III / Konning vdi Franckrige / effter Konning Henrici aff Nauarren hans Begering / at hwerffe oc handle om

Fred /

Fred / paa de Euangeliske deris vegne / de som vaare affaldne fra Paffuens Lære.

Vaar hans Ko: Ma: vddragen til Lüneborg / dersom mange Herrer oc Førster besøgte hans Ko: Ma: den XVI dag Iulii 1556

Bleff hans Ko: Ma: met stor ære vndfangen vdi Hamborg / den 23 dag Iulii / oc vaar der paa tredie dag.

Først vdi Januario vdginge hans Ko: Maiestats obne Breffue / at hans Ko: Ma: som en alene regerendis Hertug paa den tid / vdi Slesvigs oc Holsten Førstendømme vilde holde en almindelig Sleswigske oc Holstiske Landdage oc Retterting til Rendesborg sist vdi Aprilis oc vdi Maii monet 1583

Vaar hans Ko: Ma: dragen fra Hatersleff til Sønderborg / til hans Herrebroders Hertug Hansis Bryllup den XV Februarii met Agnes Heduig aff Anhalt / salige Churførstis Augusti efterladte Førstinde / de som haffde veret sammen ickun vdi 39 dage / fra den III Januarii til den XI Februarii / paa huilcken dag Hertug Augustus døde paa / Anno 1586. 1585

Bød hans Ko: Ma: alle de fremmede Herrer til sig til Hatersleff / oc giorde der / Første Hans Georgs Bryllup aff Anhalt / den XXI Februarii.

Sist vdi Februario / drog hans Ko: Ma: derfra / oc haffde nogle aff samme Førster met sig / oc actede met dennem offuer til Sieland til Croneborg / Men bleff meget suag paa veien / oc maatte ligge stille paa Antuorskow / Oc effter en Moneds suaghed / berided sig Christeligen til Døden / lod prædicke for sig / forligte sig met

Gud allermectigste / oc anammede det Høyuer-dige Sacramente / sang selff paa Sengen Psal-merne met / oc hierteligen loffuede Gud / Oc vdi en sand Tro oc Tillid til Jesu Christi Fortieni-ste / hans hellige naffns Paakaldelse / hensoff meget stille oc sactelig / paa SkerTorsdag / som vaar den 4 dag Aprilis / imellem 4 oc 5 om Ef-termiddagen.

vdi hans Alders LIIII Aar.

vdi hans Regiments XXIX Aar / Oc saa meget paa det XXX / som fra NytAarsdag / oc til denne den Fierde dag Aprilis.

Gud giffue hans Maiestat /
met alle Christne / en
gladelig ærefuld
Opstandelse.

Jordelo

Fødzels tid oc sted / paa hans Ko: Ma: elskelige Høybaarne Børn / met hans elskelige Høybaarne Dronninge SOPHIA / de som leff oc tilsammen i saare Christeligen oc kierligen / vdi XVI Aar.

føddis

Elizabeth	1573	den 25 Augusti.	paa Koldinghuss.
Anna/	1574	den 12 Decemb.	paa Skanderborg.
Christian/	1577	den 12 Aprilis.	paa Friderichsborg
Hulorich/	1578	den 30 Decemb.	paa Koldinghuss.
Augusta/	1580	den 7 Aprilis.	paa Koldinghuss.
Hedwig/	1581	den 5 Augusti.	paa Friderichsborg
Hans/	1583	den 25 Julii.	paa Haterßleffhuss.

PSAL. CXII.

Rectorum soboli benedicetur.

Saa haffue nu Danmarckis oc Norgis Riger veret hoss denne Kongeslecte aff det Oldenborgske Huss oc Stamme / vdi 140 Aar / vnder Sex Kongers Regimente / indtil denne dag.

Konning
1 CHRISTIANVS I.
vdi 34 Aar.

2 Iohannes,
vdi 32 Aar.

4 Fridericus I,
vdi 10 Aar.

3 Christiernus II,
vdi 10 Aar.

5 Christianus III,
vdi 24 Aar.

6 Fridericus II,
vdi 29 Aar.

7 Christianus IIII.

CHRISTIAN den IIII bleff hyldet vdi Vi-
borg den XVI dag Iunii/som vaar neste Tisdag
effter Trefoldigheds Søndag/Anno 1584
vdi hans Naadis Alders
VII Aar.

VIVAT REX.
Den Almectigste Gud / alle Kongers Kon-
gel fremmi styrcke oc beuare det gantske Konge-
lige Huff oc Slecte / met sin Guddo-
melige Beskermelse oc
Velsignelse.

PSAL. 144
DEVS DAT SALVTEM REGIBVS.

Mercke

Merckelige Forandring oc Affgang vdi det Kongelig Huss/Slecte oc Foruante / vdi disse nestforledne faa Aar.

Hertug HANS den Eldere / aff Holsten/ Friderici 1 Søn / døde paa Hatersleffhuss/ den Første dag Octobris / 1580

ANNA / Churførstis Augusti Førstinde / Christiani III Daatter / Døde ocsaa paa den Første dag Octobris / 1585

Effter at de haffde leffuet tilsammen paa det 37 Aar. Der hun lo siug beffoel hun at bedis for sig / met disse ord: Für ein arm Sünderin / deren ihr sterbstundlein verhanden ist.

Churførst Augustus vdi Sachsen døde der effter / paa den 11 Februarii 1586

Hertug Adolphus aff Holsten / Friderici 1 Søn / døde ocsaa paa den Første dag Octobris/ samme Aar 1586

Elizabeth / Hertug Vlrichs aff Mechelborg hans Førstinde / Friderici 1 Daatter / vo-ris naadigste Dronnings Sophiæ Moder / døde strax vdi samme Monet paa Getzøer vdi Falster / den 14 Octobris / samme Aar 1586

Hertug Friderich aff Holsten / Adolphi Søn/ en frommer vnger Herre/døde den XV Junii. 1587

Konning Friderich den II voris Kieriste naadigste Herre oc Konning henscff vdi HERREN / den 4 Aprilis / paa Antuorskow. 1588

Chri-

Επτόσιχον

Christi Ecclesiola, hei, plora: tuus altor hic alter
Bello ac pace bonus, Rex FRIDERICVS obit.

Symbola duo

FRIDERICI II,
Sacrum alterum,
alterum politicum.

Mein Hofnung zu Gott allein.
Trew ist Wiltbradt.

RARA Fides Auis Est: fraus regnat vbiq;, dolusq;:
FIDO Deo: sic fraus nulla, dolusq; nocent.
Nic. Reusnerus I C.

Symbolum
SOPHIAE
Reginæ Daniæ.

Gott verlest die seinen nicht.

Nosti Christe tuos, scis & potes omnia solus:
Non vis, nec poteris deseruisse tuos.

Ad

Ad tumulum

FRIDERICI SECVNDI,

Regis
Daniæ & Noruegiæ,
Nutricii Ecclesiæ,
& patris patriæ,
LACRYMAE.

Luce sine atq; oculis, vita est vix vita: ideò ipse est
Sol oculus mundi, Rex oculus populi.
Iure ergo in lacrymas, hoc funere, tota liquesces
Dania, nanq; tuus clauditur hic oculus.
mò Europa tuus: Rex Regibus iste præibat
Pace, armis: animis, consilio: arte, fide.
Arte fideq; inquam: magnæ est, bene viuere, vt artis:
Maximæ ita est, sanctè posse mori, fidei.
O dilecte Deo, tibi qui concessit vtrunq;:
AEternùm, in vita & morte beate, Vale.
am luce augusta, meliore oculoq; locoq;
Tu splendes: sumus at nos tenebræ & lacrymæ.

P. H.

ὡσ ἀπ' ἀυτοῦ.

acis eram diues, tam re quàm voce secundus,
Regno, opibus, fama, coniugio, sobole.
uncta Deus tribuit: cui me meaq; omnia fidens
Tradidi, & hunc sancta in pace vocans, obii.

IOSAPHAT,
2 Paral. 20

Wi vide icke / huad wi skulle gøre / Men vore øyen see til DJG.

SLESVIGAE
excudebat
NICOLAVS VVEGENERVS,
ANNO

M D X IIC.

N
N W

